

Prihodnje zborovanje bo v nedeljo dne 9. nov. t. l. v Šmarji. Popoldan je bil skupni obed v gostilni pri Štipčiču, kjer so se vdeleženci prijetno zabavali.

Lep in prijeten dan je bil to, ter mislim, da ostane vsled tega vsem vdeležencem v trajnem spominu. Pokazalo se je, da ni bila ponesrečena misel predlog, da naj društvo vsaj enkrat v letu, zdaj v tem, zdaj v drugem kraju priredi zborovanje v zvezi s hospitacijo. Uverjeni smo tudi, da je ta skupščina kolikor toliko pripomogla k še tesnejši združitvi učiteljstva; zato ta dan radostno bilježimo v kroniko našega društva.

Književnost in umetnost.

Dnevnik je izdala in založila tudi Lampretova tiskarna v Kranju in sicer po 1 K, po pošti 10 h več. Ta „Dnevnik“ je zelo pripraven za razdelitev učne snovi na četrtletja, mesece in tedne.

Ročni zapisnik je izšel v Šeberjevi tiskarni v Postojni. Več je razvidno v inseratu. Učiteljstvu ga prav toplo priporočamo. Poleg „Ročnega zapisnika“ priporočamo učiteljstvu tudi Šeberjeve šolske tiskovine.

Slovenska šolska Matica. (Dalje.) Vsebinska „Realne knjižnice“ je tale: Iz najstarejših časov. A. Pradoba. B. Iz grške zgodovine. C. Aleksander Veliki. D. Iz rimske zgodovine. Propad rimskega cesarstva. Ustanovitve nemških držav. A. Preseljevanje narodov. Huni. B. Germani. C. Nekoliko o veri ter o javnem in domačem življenju starih Germanov. D. Obri. E. Franki. F. Karol Veliki. — Slovani. A. Iz življenja starih Slovanov. B. O veri in bogočastju starih Slovanov. C. O kulturi starih Slovanov. D. Slovanska plemena. E. Slovenci. Doba njih samostalnosti. F. Slovani pod nemško vladjo. G. Sv. brata Ciril in Metod. Rastislav in Svetopolk. H. Krščanstvo v Čehih, Poljakih in Rusih. — I. Ogri. Stefan Sveti. (Dalje prih.)

Janka Kersnika zbrani spisi. — Uredil dr. Vladimir Levec. Zvezek II. Sešitek IV. Vsebinska: Lutrski ljudje. Testament. Založil L. Schwentner v Ljubljani. K 2-50, po pošti K 2-60. Elegantno vezano v platno K 6.— po pošti K 6-30. Elegantno vezano v 1/2, usnje K 7.—, po pošti K 7-30. Janko Kersnik je slov. čitateljstvu priljubljen pripovedovalec; zato gotovo seže vsak prijatelj lepega berila rad po tem novem zvezku. Spise pokoj. Kersnika priporočamo najtopljeje.

Ivan Cankar: Erotika. Nova izdaja. V Ljubljani 1902. Založil Lavoslav Schwentner. 103 strani. Cena 2 K, po pošti 2 K 10 vin. — O veliki noči 1899 je izdala trdka Ign. Kleinmayer & Bamberg zbirko Cankarjevih pesmi. Ker sta „Slovenec“ in „Slovenski list“ pisala o strašni pohujšljivosti tiste knjižice, je vso zalogo nakupil knezoškof Anton Bonaventura ter jo sežgal. Zdaj pa je izšla zbirka „Erotika“ v drugi izdaji. Cankar je dodal še nekaj novih pesmi ter zanimiv „pogovor“. Tako se je zbirka povrnila prerajena iznova na književni trg, kjer zbudi nedvomno največje zanimanje. Knezoškofovska cenzura se ni obnesla, saj bi bilo tudi škoda, da bi se te moderne pesmi zatrla za vedno. Elegantno knjižico prav toplo priporočamo!

Zemljepisni atlas. — Izšel je V. pl. Haardtov zemljepisni atlas za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom; priredil profesor Fr. Orožen. Izdaje II. s 14 zemljevidi in listom, razlagajočim I. zemljevid. Atlas je odobrilo c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje. Vsebinska je tale: 1. Važnejši temeljni pojmi v razumevanje zemljevidov. 2. Okolice Ljubljane Gorice in Trsta. 3. Kranjsko in Primorsko (Trst, Gorica-Gradišče in Istra) [Goro in vodopisni zemljevid] 4. Kranjsko in Primorsko (Trst, Gorica-Gradišče in Istra.) 5. Avstrijske planinske dežele. 6. Avstrijsko-Ogrsko (Gore in vodopisni zemljevid.) 7. Avstrijsko-Ogrsko. 8. Srednja in južna Evropa. 9. Evropa. 10. Azija. 11. Afrika. 12. Amerika. 13. Avstralija in Polinezija. 14. Polute. Haardtov zemljevid je znan kot dober in pripraven. To vidimo tudi v Orožnovi izdaji, ki je prirejena spretno v vsakem, tudi jezikovnem pogledu. Zato je atlas prav pripraven za ljudske šole ter odgovarja svojemu

namenu. Cena je K 1-40 vin.; posamezni zemljevidi stanejo po 16 vin. Prodaja knjigarna Hölzel na Dunaju.

Avstrijske narodne pesni hoče izdati „Universal-Edition-Aktiengesellschaft“ na Dunaju (Maksimiljanova cesta št. 11) ter je povabila tudi slovensko učiteljstvo, da nabere vse najlepše slovenske narodne pesni ter jih določi z besedilom in napevom podjetju, ki ga podpira vlada. Besedilo izide v izvirniku in v nemškem prevodu. Želeti je, da se izvoli poseben glasben odbor, ki poda zavodu popolno zbirko naših krasnih narodnih popevk.

Računica za obče ljudske šole. Sestavil A. Črničec. Zvezek I. Števila 1—20. Cena 30 h. — Zvezek II. Števila 1—100. Cena 40 h. Lep metodičen napredek kažeta obe računici, ki sta pred kratkem izšli v c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju. Delo je sedaj učitelju in učencem zdatno olajšano, kajti prvo šolsko leto odpadejo težke operacije, kakor je merjenje in deljenje. Že Gauby je nekoliko preosnoval primeroma jako težavno Močnikovo računico za prvo šolsko leto s svojo izdajo. Še temeljiteje je to izvršil Črničec. V svoji računici najprvo razpravlja prištevanje v številnem obsegu do 10, potem odštevanje v obsegu do 10, nadalje prištevanje od 10 do 20, odštevanje od 10 do 20 in naposled množenje v številnem obsegu do 20. Toliko tvarine je mogoče temeljito obdelati v enem šolskem letu, prej to ni bilo mogoče. Učiteljstvo bode gotovo hvaležno prof. Črničcu, da je imel pogum tako radikalno preosnovati elementarno računstvo. Brez dvoma se bodo vpeljale te računice v kratkem v vse slovenske šole. Pri prvi računici bi le še želeli, ako bi bili na koncu nekatere prav kratke in lahke uporabne naloge. Ker učenci koncem leta že znajo čitati, napravile bi jim take naloge veliko veselja. V II. zvezku se nadaljuje prištevanje, odštevanje in množenje v številnem obsegu do sto in potem šele se prične merjenje in deljenje. Uporabne naloge so večinoma izbrane prav primerno otroškemu obzorju. Da se pa ne bode reklo, da samo slepo hvalimo, ker je knjiga odobrena, omeniti moramo tudi nekaj manjših nedostatkov. Izraz „dvovinarnik“ za 2 h je prisiljen in okoren, zato se ne bo nikdar udomačil. Ako rabimo desetico za 10 h, dvajsetico za 20 h, potem smemo dosledno rabiti dvojico za 2 h. Na strani 29. se kaže v 12. nalogi tiskovni pogrešek „z jutraj.“ Na str. 43. čit. v 11. nal. „3 gospodarjev“, za začetnike je bolje, če se izrazi sklon ter tiska „treh gospodarjev.“ Tisto velja na str. 45. v 6. nalogi in na str. 48. v 13. nalogi. Na strani 49. čitamo v 3. nalogi: Koliko bo ura čez 4 (8, 10 ur? Bolje bi se glasilo . . . 5 (8, 10) ur, ker se potem skloni vjemajo. Na strani 50. čitamo v nal. 18. 19. 20. in 21 po vrsti. O sv. Jožefu (21. marca) . . . O kresu (21. junija) . . . O sv. Matevžu (23. septembra) . . . O božiču (21. decembra) . . . i. t. d. Ker je v teh nalogah čas solčnega vzhoda oziroma zahoda merjen v celih urah (brez minut), postavil bi se bil lahko pravi datum ali pa naj bi se naloge glasile: V začetku spomladi (21. marca) . . . V začetku poletja (21. junija) i. t. d. Natančnost in jasnost je pri računstvu pač glavna stvar. Zloben kritik bi to nesoglasje s pratiko lahko po svoje zavil. Taki dlakoeopi pa napravijo pogostoma s svojo strastjo več napak v oceni kakor jih je v celi knjigi. Na strani 66. se glasi 15. naloga: Kmet je pridelal 38 hl. pšenice, 17 hl. soržice, 27 hl. rži, 28 hl. ječmena. Koliko strni je pridelal? V Pletersnikovem slovarju pa čitamo: Soržica, Mischkorn; strn, die aufgewachsene Halmsaat; žito, Getreide. Naloga 15. na str. 72 se glasi: „Ob poti je posajenih 9 dreves. Koliko je drevo od drevesa, ako stoji drevo na enem koncu od drevesa na drugem 48 m.“ Naloga v tej obliki je nejasna, umljiva šele postane, ako se glasi: Ob poti je posajenih 9 dreves enako daleč narazen. Koliko i. t. d. Take pogreške sicer učitelj lahko sam popravi ali nasproti učencem se varuje ugled knjige, ako so tiskovni in drugi pogreški navedeni na zadnjem listu, ker za mladino je najbolje komaj dobro dovolj. Na strani 74. čitamo spodaj: „Novci avstrijske vrednote, ki se še rabijo; b) bakreni krajcarji (1 kr.-2 h) Ta opazka je neprimerna, ker krajcarji z napisom 1 so razveljavljeni; umestnejša bi bila torej opazka: „Novci za 2 h. je obdržal staro ime krajcar.“ Poleg teh nedostatkov je tudi II. zvezek vsega priporočila vreden.

J. B.

Navodilo k I. zvezku „Računice za obče ljudske šole,“ sestavi A. Črnivec. Priredili A. Črnivec, dr. Fr. Ilešič in J. Janežič. V Ljubljani. Založila „Slovenska šolska Matica 1902. Cena 1-20 K. Vsebine: A. Občedi (A. Črnivec.) 1. Smoter. 2. Ponazorovanje in nazorila. 3. Nazorna tvoritev števil, štetje, obrazi in številke. 4. Prištevanje, dopolnjevanje in odštevanje a) do deset, b) od deset do dvajset, c) čez deset. 4. Množenje. 5. Načrtovanje. 6. Naloge. B. Jezikovne pripombe. (Dr. Fr. Ilešič.) C. Učne slike. (J. Janežič.) I. Ponazorovanje števil 6 (oziroma 2, 3 . . . 10.) II. Pojem „in“. III. Prištevanje v številnem obsegu od 1—10. IV. Dopolnjevanje ($6 + . = 9$; $3 + . = 9$). V. Ponazorovanje zaključka za seštevanje. VI. Pojem „manj“. VII. Odštevanje v številnem obsegu 1—10. VIII. Ponazorovanje zaključka za odštevanje. IX. Pojem „ednice“. X. Pojem „desetice“. XI. Ponazorovanje števila 11. XII. Priprava za prištevanje in dopolnjevanje čez 10 v obče ter vrste $9 + 2$, $9 + 3$, . . . $9 + 9$ posebej. XIII. Priprava za odštevanje čez 10 v obče. XIV. Pojem in znamenje „krat“. XV. Poštevanika števila 2. XVI. Ponazorovanje obratnikov pri množenju. XVII. Ponazorovanje zaključka za množenje. XVIII. Decimeter. „Navodilo“ kar najtopleje priporočamo, ker je neobhodno potrebno za vsakega učitelja. Naroča se ali naravnost pri „Slov. šol. Matici“ ali pa pri trgovcu Jerneju Bahovcu, kateri ima tudi v zalogi stenske table k Črnivčevi Računici. „Stenske table“ je sestavil c. kr. okrajni šolski nadzornik A. Maier in veljajo (20 tabel) 9 K. Za ponazorovanje so potrebne tudi črne kocke z belimi pikami in bele kocke s črnimi pikami. Take kocke napravi po naročilu učiteljevem lahko vsak mizar ali pa tudi učitelj sam. V ljubljanski prisilni delavnici velja 40 črnih kock z belimi pikami in 20 belih kock s črnimi pikami 12 K.

Umoljeni smo, da priobčimo slijedeče redke: „Povodom premještenja urednika i izdavača „Škole“, učitelja Stjepana Širole u Zagreb, stavlja uredništvo „Škole“ svojim cijenjenim suradnicama i p. n. pretplatnicima do znanja, da će se uredništvo „Škole“ nalaziti počam od 1. rujna o. g. u Zagrebu, Ilica kbr. 246. (Domobranska ulica 1., II. kat.), kamo se umoljavaju pripošiljati svi članci, dopisi, preplate, listovi u zamjenu, kao i djela za recenziju. „Škola“ će se tiskati u Karloven, a odgovorno uredništvo preuzeo je vrli suradnik lista gosp. Vjekoslav Dominković, ravnatelj više djevojačke škole u Karloven.

Tom prilikom preporučuje uredništvo „Škole“ ovaj učiteljski list pažnji hrvatskoga učiteljstva, koje ga je i dosada punih 12 godina izdašno podupiralo. „Škola“ izlazi za sada mjesečno jedanputa i stoji na godinu samo 4 Krunc.

Vestnik.

Za učiteljski konvikt. Gostilna „Fortuna“ v Litiji 12 kron.

Nadomestna volitev v c. kr. mestni šol. svet Ljubljanski. Dne 25. pret. meseca je volilo ljubljansko učiteljstvo svojega zastopnika v c. kr. mestni šolski svet na mesto upokojenega ravnatelja Fr. Raktelja za ostalo funkcijsko dobo. Bil je malone enoglasno izvoljen učitelj in predsednik „Zaveze gosp. Luka Jelenc.

† **Ivan Vrhovec.** Dne 19. preteklega meseca je umrl po težki in dolgi bolezni v Ljubljani odlični slovenski rodoljub in zgodovinar, gospod profesor Ivan Vrhovec, ko je dosegel starost 50 let. Rojen je bil v Ljubljani, kjer je tudi dovršil ljudske in srednje šole, univerzitetne nauke pa je končal na dunajskem vsenčilišču. Imenovan je bil potem profesorjem zgodovine in geografije na novomeškem gimnaziju. V novem mestu je Vrhovec tudi deloval jako uspešno v raznih narodnih društvih, kakor n. pr. pri gledaliških predstavah v Čitalnici. Tamkaj si je tudi izbral družico, ki mu je bila v težkih dnevih njegove bolezni ljubeča in požrtvovalna streljica in tolažnica. Iz Novega mesta se je preselil na I. državno gimnazijo v Ljubljano, v svojo rojstno mesto, do katerega je gojil prav posebne simpatije. Po lastnem njegovem zatrdilu ni

bilo večjega veselja zanj, nego je bilo bavljenje z zgodovino bele Ljubljane. Vedno in brez odmora je iztikal po prašnih arhivih in knjižnicah, išoč snovi za zgodovino ljubljanskega mesta. Sadovi njegovega znanstvenega raziskavanja nam niso neznani, saj smo z velikim zanimanjem čitali temeljita njegova spisa „deželno stolno mesto Ljubljana“ in „Ljubljanski meščani v minulih stoletjih.“ Zadnji njegov znanstveni spis je bila razprava o ljubljanskem pokopališču, ki mu je dalo tudi poslednje počivališče . . . Mnogo zasluženega priznanja sta si pridobila tudi njegova spisa „Germani in Slovani“ in „Zgodovina Novega mesta.“ Vrhutega je spisal še dolgo vrsto znanstvenih razprav, ki jih je priobčeval v publikacijah „Matičice Slovenske“, „družbe sv. Mohorja“ in „Muzejskega društva“, pa v „Ljubljanskem Zvonu“. Napisal je tudi „Zgodovinske povesti“ za meščanske šole. Njegovi spisi se ne odlikujejo samo po temeljitosti, ki ostane najlepše izpričevalo Vrhovečevega globokega znanja, njegovi spisi se odlikujejo tudi po lepem, preprostem, poljudnem slogu, ki je vzrok, da bere tako učenjak kakor lajik njegova dela z zanimanjem, veseljem in s pridom. S temi svojimi spisi se je uvrstil profesor Vrhovec v število zaslužnih slovenskih mož. Tako kot Vrhovec ni pisal doslej niti eden izmed naših znanstvenikov-literatov! A tudi kot učitelj naše mladine se je odlikoval Vrhovec. S svojim prijaznim vedenjem in z izbornimi svojimi predavanji si je znal pridobiti ljubezen dijakov, ki je v njih obujal zanimanje za zgodovino, posebno za domačo zgodovino. Posebno njegova zasluga je tudi to, da so bila njegova predavanja navdana z narodnim duhom, ki je z njim razvnel v srcih mladine narodni ponos in ljubezen do domače zemlje, do slovenskega naroda. Šola je bila Vrhovcu drugi dom. Še lansko leto, ko so mu že odpovedale noge, so ga vozili na vozičku v gimnazij, da je mogel ubogi mož učiti in vzgajati naše dijaštvo . . . Sedaj je prebil! Smrt, ki mu je bila rešnica, ga je otela dolgoletnega trpljenja, ga iztrgala iz objema ljubljene rodovine in mu izvila iz rok pero, s katerim je — poln iskrenega domoljubja — spisal rojakom zgodovino slovenstva ter oznanjeval z njo tudi neslovenski svet. Vrhovec nam je bil v ponos in čast, zato bodi ljubeznivemu družabniku, temeljitemu domačemu historiku in izbornemu učitelju tudi v našem listu ohranjen najblajši spomin! — Njegov pogrebni izprevod je bil lep in veličasten. Udeležili so se ga mnogi dostojanstveniki, učitelji srednjih in ljudskih ljubljanskih šol, spremili pa so ljubega profesorja tudi njegovi dijaki k poslednjemu počitku.

Pozor! S slovensko trobojnico so slovenski mladeniči okrasili krsto svojega tovariša, ki je umrl za — nemščino. To je kratka označba žalostnega dogodka, ki se je pripetil pred par dnevi na ljubljanskem učiteljišču. Učiteljiščenik prvega letnika Bajce je imel ponavljalni izpit iz nemščine, pa je padel, sam ni vedel kdaj, tako hitro se je zgodilo. Nekaj ur potem se je ustrelil.

Bajce je bil sin sosednje Primorske, kjer nemščina ni niti deželni jezik. Bil je Slovenec, ki bi odgajal slovensko dečo in jo v slovenskem jeziku poučeval v vsem, kar je resnično, lepo in blago. Bil je dober človek, ki je svoje imetje delil z ubogimi tovariši. V te razmere in nad te namere pri-veje nemška sapa ter posmudi cvetje, ki je obetalo obilen sad.

Slovenija krvavi, ker ne more živeti po svoje. Slovenski sinovi in slovenske hčere hirajo, ker se jim nudi težka hrana, predno so prestali dobo materinega mleka.

Slovenski učitelj manj . . . izpreminil je v srcu slovenskem, beli Ljubljani.

Nemščina se na preparandiji slabo uči in nje znanje se presoja — ne rečemo, strogo, strogost je dovoljena — a brez vse pedagoške razsodnosti.

Vsak učitelj je v veliki meri odgovoren za uspeh, odgovoren za slab uspeh in njega posledice.

Oblasti, ki ljudskošolsko učiteljstvo pazno nadzirajo, naj pazijo, jeli vsak učitelj učiteljev ustreza svoji zadači. Pozor!

Voditeljske konference. Voditelji ljubljanskih šol so imeli letos pod predsedstvom c. kr. okr. šolskega nadzornika A. Maierja dve voditeljski konferenci. Pri prvi so se razdelili učenci v posamezne šole, pri drugi je bila pa glavna